

Krzysztof Kwatera¹

Notatka z posiedzenia Podgrupy ds. podejścia LEADER i RLKS Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, 16 lutego 2016 r. w Brukseli

Było to trzecie posiedzenie Podgrupy, podczas którego Polskę reprezentowali: J. Gierulska (Instytucja Zarządzająca) i K. Kwatera (LGD). Nie było przedstawiciela KSOW.

Program spotkania i prezentacje (w jęz. angielskim) dostępne są na stronie enrd.ec.europa.eu w zakładce [Events](#) <http://enrd.ec.europa.eu/en/en-rd-events-and-meetings/LeaderCLLD-subgroup-3rd-meeting-20160216>.

W stałym punkcie spotkań przedstawiono stan realizacji podejścia LEADER. Informacje pewnie ciekawe i może niektóre warte osobnej dyskusji, ale oparte o dane zebrane na podstawie programów rozwoju obszarów wiejskich, a nie na aktualnej sytuacji. Część zebranych przez Punkt Kontaktowy Sieci ENRD informacji pochodziła z ankiet wypełnionych i przesłanych przez 75 ze 109 instytucji zarządzających krajowych i regionalnych programów. Dlatego do danych zawartych w prezentacji „[LEADER/CLLD State of Play](#)” trzeba podchodzić ostrożnie - np. na slajdzie nr 4, przedstawiono średni budżet LGD w różnych krajach, ale zapewne uwzględniono tylko środki pochodzące z EFRROW. W Czechach LGD będą miały do dyspozycji średnio 1 mln Euro z tego funduszu (jak pokazano na slajdzie), ale także będą dysponowały środkami z EFRR i EFS – łącznie ponad 4,3 mln zł średnio na LGD, w tym blisko 60% budżetu LGD stanowić będą środki z EFRR, który jest funduszem wiodącym. Z tego funduszu pochodzić będą środki na wsparcie przygotowawcze oraz na koszty bieżące i aktywizację. Nie ma niestety bieżącej informacji o ilości działających, wybranych czy też wybieranych LGD w poszczególnych krajach i np. tego z jakich funduszy korzystają. Na podstawie danych zawartych w/w prezentacji (slajd 19), można stwierdzić, że w wielu krajach i regionach LGD już działają (Niemcy, Portugalia, Szwecja, Dania, Austria, Finlandia bez Wysp Alandzkich, Wielka Brytania bez Walii). W uzupełnieniu informacje pozyskane podczas spotkania ELARD i rozmów kularowych z przedstawicielami sieci LGD państw członkowskich UE:

- w Portugalii działa 60 LGD wiejskich, w tym 54 wielofunduszowe (bez „rybackiego”), 12 rybackich wielofunduszowych i jest 26 LGD miejskich,
- w Szwecji działa 48 LGD, w tym 8 4-funduszowych i 27 3-funduszowych (bez „rybackiego”),
- w Finlandii działa 54 LGD „wiejskich” (+ Wyspy Alandzkie) i 7 „rybackich” monofunduszowych,
- w Estonii – 26 wiejskich i 8 rybackich monofunduszowych,
- w Słowacji i Czechach będą działać wielofunduszowe LGD,
- we Francji, najprawdopodobniej wielofunduszowe LGD będą działać tylko w jednym regionie – Rhone-Alpes,
- w Irlandii – w wyniku nacisków politycznych sytuacja jest dość trudna - bardzo dobrze działające dotychczas LGD zmieniają swój obszar działania i dochodzi do upolitycznienia organów decyzyjnych.

¹ Krzysztof Kwatera - przedstawiciel polskich LGD w Podgrupie ds. podejścia LEADER/RLKS Europejskiej Sieci na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Wiceprezes Polskiej Sieci LGD, Prezes LGD Dolina Raby

Na posiedzeniu Podgrupy ds. Podejścia LEADER przy ENRD przedstawiono także jakie działania podejmują sieci obszarów wiejskich (KSOW) dla wsparcia LGD. Zaprezentowana została dobra praktyka z Flandrii. Tu może warto zwrócić uwagę na ich doświadczenie, z którego wynika że jako szkoleniowcy różnych zagadnień sprawdzają się osoby wskazane przez LGD.

Pokazano także narzędzia komunikacji, które będą przygotowane przez Punkt Kontaktowy dla LGD. Były to w większości narzędzia znane wykorzystywane w poprzednim okresie programowania 2007-2013. Uczestnikom posiedzenia przedstawiono do weryfikacji zestaw informacji jakie ma zawierać baza danych o LGD czyli ... jeszcze poczekamy zanim coś w bazie się ukaże.

Frank Bartelt – przedstawiciel IZ z Niemiec mówił o projektach grantowych w kontekście innego spotkania instytucji zarządzających w tej sprawie. Padło też o uproszczeniach. Jak wynika z prezentacji „LEADER/CLLD State of Play” – wiele krajów planuje uproszczenia oraz mniej krajów - projekty grantowe. Z dyskusji wynikało, że Polska wyrasta na lidera w tych sprawach. Instytucje zarządzające mają jednak wątpliwości np. co do tego jak kontrolować ryczałty oraz czy projekty grantowe (składane do instytucji wdrażających) mogą nie mieć konkretnych wskaźników produktu i rezultatów i ograniczać monitoring wyłącznie do ilości operacji. W dyskusji wskazałem na to, że:

- LEADER to aktywizacja społeczności obszarów wiejskich i tym samym, że liczba grantów może być wystarczającą miarą rezultatu projektu grantowego,
- uproszczenia przynoszą skrócenie czasu obsługi wniosków i że przecież projekty gdzieś i tak muszą być obsługiwane, a koszty obsługi na miejscu mogą być mniejsze, gdzie kontakt z beneficjentem jest lepszy,
- kontrola małych projektów może być bardziej kosztowna niż sam projekt i warto uwzględnić to w zakresie kontroli, zwłaszcza że środki małych projektów wydawane są często pod wnikliwym nadzorem społeczności lokalnej.

Kolejne wystąpienia dotyczyły:

- konferencji poświęconej włączeniu społecznemu, na której między innymi uczestnicy zastanowią się nad rolą LGD w tym procesie. Wydarzenie odbędzie się 17 marca 2016r. w Brukseli.
- dobrej praktyki ze Szwecji w zakresie pomocy imigrantom, którzy w znacznej części osiedlają się na obszarach wiejskich.

Jela Tvrdonova – z Evaluation Help Desk przedstawiła zakres zadań Tematycznej Grupy Roboczej ds. Ewaluacji LEADER/RLKS, Możecie Państwo pomóc w pracy tej grupy, odpowiadając na dwa pytania:

- 1. Jakie tematy/pytania powinny się szczególnie pojawić przy ewaluacji działań LEADER/RLKS?**
- 2. Jakie są główne wyzwania w ewaluacji działań LEADER/RLKS i tym samym, z czym powinny się zmierzyć Wytyczne do ewaluacji LEADER/RLKS, które powstaną jako jeden z rezultatów prac ww. Grupy?**

Spotkanie zakończyło się poruszeniem zagadnienia innowacji w Działaniach LEADER/RLKS. Przedstawiono dwie prezentacje i zorganizowano warsztat, który polegał na zaproponowaniu przez uczestników spotkania, co mogłoby być innowacyjne w różnych elementach realizacji Działań LEADER/RLKS. Nie wszystkie tezy tej części spotkania

przypadły mi do gustu. Na fińskich „Obozach innowacji” (*Innovation camps*)² wymyśla się innowacyjne pomysły dla Działania LEADER. Zarówno u Johna Grieve’a i u Juhy-Matti Markkoli pojawiły się elementy Działania M16 Współpraca. Stoję na stanowisku, że Działanie LEADER wpisuje się w cel związany z włączaniem społecznym, a nie w cele związane z rozwojem innowacyjności i transferem technologii (jak Działanie M16). Owszem, w raporcie ETO zarzucono nam słabą, moim zdaniem, może nie innowacyjność projektów, a raczej słabe prezentowanie innowacyjności jako elementu wartości dodanej LEADERA. Dla mnie, jeśli projekty są oparte o lokalne zasoby, to powinny być innowacyjne, bo każde miejsce jest inne. Nowa ścieżka turystyczna będzie nową ofertą dla turystów, którzy przeszli dziesiątki innych ścieżek. Może stymulować rozwój działalności gospodarczej. Podobnie może być w przypadku utworzenia świetlicy wiejskiej, jeśli stanie się miejscem dla nowej aktywności danej społeczności lokalnej. Ważny jest sposób zagospodarowania świetlicy, by nie stała pusta. W Podręczniku Oslo zawierającym zasady gromadzenia i interpretacji danych dotyczących innowacji (wspólna publikacja OECD i Eurostatu) wyraźnie wskazuje się, że innowacją są rozwiązania nowe w danym przedsiębiorstwie, niezależnie od tego w ilu innych przedsiębiorstwach zostały zastosowane. Nie miałem okazji podzielić się tymi uwagami podczas spotkania, ponieważ na dyskusję zabrakło czasu podczas spotkania.

Z dwóch prezentacji dobrych przykładów w tej części spotkania - fińskiej i hiszpańskiej – bardziej na uwagę zasługuje praktyka hiszpańska, choć i tu pojawiają się, moim zdaniem, pewne nieścisłości. W prezentacji „*Smart LEADER Bringing Smart Specialisation to Rural Development*” na slajdzie nr 6 można dostrzec pewną nieścisłość - chodzi o przeciwstawienie czy też przedstawienie jako równoległych rozwiązań działań w zakresie Działania LEADER, z dopiskiem „dywersyfikacja” i Smart specialisation. Sugeruje to, że Działanie LEADER i związana z nim LSR jest strategią dywersyfikacji, podczas gdy Smart specialisation to strategia innowacji, a dokładnie w tym hiszpańskim przykładzie – de facto klastrowa strategia rozwoju, oparta na wybranych branżach gospodarki (w przypadku projektu hiszpańskiego i LGD TAGUS - to koncentracja działań wokół lokalnego produktu żywnościowego – sera La Torta). Jako konkretne przykłady pokazano kurs pasterzy i współpracę gospodarstw pasterskich z naukowcami, polegającą na holistycznym podejściu do hodowli owiec. Sądzę, że nie ma żadnego powodu, aby LSR nie była klastrową strategią rozwoju lub zawierała jej elementy. W LSR Doliny Raby zamierzamy wesprzeć klastry: spożywczy i budowlany. LSR Gościńca 4 Żywiółów przewiduje takie wsparcie dla 4 klastrów: meblarskiego, obuwniczego, spożywczego i turystycznego. Zapraszamy do współpracy wszystkie LGD, które mają podobne propozycje w swoich strategiach. Hiszpańska LGD jest także zainteresowana współpracą w tym obszarze.

² Innovation camps zorganizowane zostały początkowo przez fińską KSOW najpierw na poziomie centralnym, potem w regionach. Polegają na trzydniowym spotkaniu osób, które uczestnicząc w sesji „łamania lodów”, burzy mózgow, pracy grupowej, wypracowują nowe (innowacyjne) pomysły dla rozwoju obszarów wiejskich. Na końcu spotkania uczestnicy wybierają najlepszy pomysł. Kolejne spotkania mają dotyczyć także Działania Współpraca.